

Etnisk bakgrund – en faktor i polisens jobb

Polis: Kraftig överrepresentation av män med invandrarbakgrund spelar roll

Detta är en debattartikel. Det är skribenten som står för åsikterna som förs fram i texten, inte Aftonbladet.

FOTO: PER-OLOF SÄNNÄS

DEBATT i dag 04:00

DEBATT. Det hävdas antingen att polisens profilering genomsyras av rasism eller att vi aldrig tar hänsyn till etnicitet i profileringar. Frågan är mer komplex än så.

Polisen behöver profilera. Sannolikheten att genom slumpmässiga kontroller få tag på lika mycket droger, vapen och efterlysta är obefintlig . Utan profilering försvåras kampen mot den grova brottsligheten. Däremot är det förbjudet att profilera på "ras" och många poliser hävdar att det inte förekommer.

Jag är tvärtom övertygad om att etnicitet är en av de byggstenar som används vid profilering, och att frågan snarare är om den sortens profilering vi använder är försvarlig, var gränserna går, vad vi kan göra för att vi ska hålla oss på rätt sida om dem.

Profilering handlar om att baserat på olika faktorer bedöma om en person är intressant att kontrollera. Tid, plats, beteende är okontroversiellt, men även klädsel, ålder och kön påverkar bedömningen om hur sannolikt det är att en kontroll leder till "träff" av exempelvis vapen eller knark. Många fler yngre män begår brott än äldre kvinnor.

Om man utgår ifrån Stockholms nordvästra förorter där jag arbetar, är det också ett faktum att vi bland de tungt kriminella som figurerar i skjutningar och narkotikahandel har en kraftig överrepresentation av män med invandrarbakgrund. Det innebär att det inte är helt irrationellt (givet ambitionen att kontrollera dem man får störst chans till träff hos) att väga med etnisk bakgrund som en byggsten i profileringsbedömningen. Därmed inte sagt att det är korrekt.

Dessutom är beprövad erfarenhet och fördomar svåra att skilja ifrån varandra och kan glida samman. Som Stefan Holgersson påpekar i TV4-programmet Kalla Fakta, ökar sannolikheten för träff om man kontrollerar en grupp hårdare. Poliser är dåliga på att kontrollera kvinnor, och skulle vi profilera mindre på kön är det möjligt att bilden av att det bara är män som bär på olagligheter skulle ändras.

Det vore konstigt om poliser inte påverkades av erfarenheten eller bilden av att det förekommer mer vapen och knark bland unga män med invandrarbakgrund, när man bedömer vilka som är intressanta att kontrollera.

Jag tror alltså det är dumt att vifta bort upplevelsen många svenskar med invandrarbakgrund har av att ha blivit etniskt profilerade. Även om rasistiska kontroller enkom baserat på etnicitet säkert är väldigt ovanliga, görs nog desto oftare en helhetsbedömning där etnisk bakgrund vägs med på ett sätt som gör att en ung man med invandrarbakgrund löper en högre risk att bli kontrollerad än en etniskt svensk kamrat.

Många tycker nog profilering på kön är okontroversiellt, men på etnisk härkomst är förkastlig. Jag förstår det. Män som grupp är knappast särskilt utsatta i vårt samhälle. Personer med invandrarbakgrund är det.

Kriminologen Leandro Schclarek Mulinari är inne på något viktigt när han i Kalla Fakta tar upp känslan av att inte få tillhöra samhällsgemenskapen. En kontroll som känns som en bekräftelse av ett utanförskap skadar både polisens uppfattade legitimitet hos den kontrollerade gruppen och vår möjlighet att utföra vårt trygghetsskapande uppdrag.

Lösningen är inte att sluta profilera, utan att stärka medvetenheten om vad och hur vi gör och ha en kritisk blick på när vi glider över i att agera på fördomar samt att alltid ha ett bemötande som visar respekt och inger förtroende.

Om man artig förklarar varför man kontrollerade en person, och sedan ber om ursäkt för att man tagit hens tid om det visade sig att denne inte var intressant för oss och lämnar med ett handslag så är risken liten att hen upplever sig ha blivit kränkt. Det kostar ganska lite – vi behöver bara backa lite ifrån inställningen att "jag ska inte behöva be om ursäkt för att jag gör mitt jobb" och ha ett mer utvecklat motpartsperspektiv - men kan ge väldigt mycket i ökat förtroende för ordningsmakten och en förbättrad trygghet.

Med det sagt vill jag poängtera att svensk polis nog är bland de mest professionella och minst rasistiska poliskårerna i världen. Och att det i min förhoppning om ett mer utvecklat motpartsperspektivet även ingår att polisens kritiker ökar sin förståelse för vilka utmaningar man möts av i yrket, där verkligheten ofta är bra mycket mer komplicerad än vad regelverk vill låtsas om.

Martin Marmgren, polis och aktiv inom Miljöpartiet